

Но дойде пролътъ. Христо се разболъ. Въ първите дни на болестта той можеше да пише. По-после, обаче, докторътъ му забрани всъкак-ва умствена работа и той се задържа само да следи отъ леглото неговите усилия да доставяме своевременно — добъръ материалъ.

— Дръжте се, — казваше той, — азъ скоро ще стана.

Презъ ония мъчителни седмици не ходехме при него, носехме му новоизлезлитъ броеве и ни се струваше, че той наистина ще оздравее. Но въпреки това, силитъ ни се изтощаваха. Безъ сами да забелъзваме, кръжочка ни започна да се разпръска и при последнитъ броеве останахме само двама — азъ и Жендовъ.

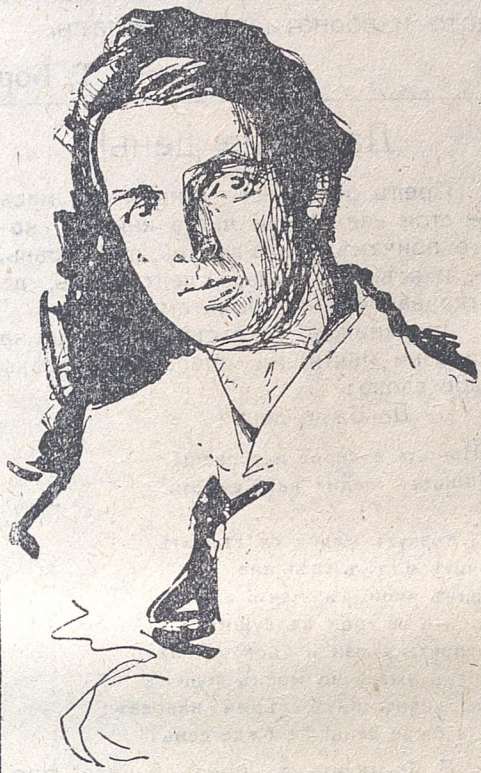
Презъ май, миналата година, на 25-ия брой „Маскарядъ“ спрѣ. И не можеше иначе — той бѣше загубилъ своята душа — Христо Смирненски.

Николай Теодоровъ

тински поетъ и като поетъ се посвети на една велика идея — освобождаването на човѣка отъ съвременнитъ вериги. И това му отдаване на борбата не бѣ насилствено, не бѣ искусствено — той се роди и живѣ съ пролетарски мирогледъ, нѣщо повече — съ пролетарско мироустройство: това вече оплоди за богата жетва родения поетъ. Той бѣ наистина апостолъ, и като апостолъ умрѣ.

И ако въ общото развитие на българската поезия той не заема първото мѣсто въ последнитъ десетъ години, то въ развитието на българската култура, на прогреса на човѣщината въ България, Смирненски, като пръвъ талантливъ пролетарски поетъ, заема най-видното мѣсто.

Т. Боровъ

Скица отъ Д. Узуневъ

Христо Смирненски

(Биографични белѣжки)

Смирненски е роденъ на 17 септември 1893 год. въ гр. Кукушъ — Македония. Основното училище завършва въ Кукушъ, а следъ това заминава за София, дето следва въ първи и втори прогимназиални класове. Презъ 1912/13 год. Балканската война го заварва въ Кукушъ. Следъ погрома и опожаряването ни града отъ турцитъ Смирненски заедно съ родители и роднини стига пешъ въ София. Тукъ известно време следва въ средното техническо училище, а после постъпва въ военното, понеже е трѣбвало да служи войникъ (1917 год.) Следъ войната напуска училището и се записва студентъ по правото при Соф. университетъ.

Първитъ му печатни работи сж извъ хумористичнитъ списания (1916 год.) Отъ 1916 год. насамъ той работи въ „Барабанъ“ основава „Смѣхъ и сълзи“ после „Маскарядъ“ сътрудничи на „Сила“, „Червенъ смѣхъ“, „Младостъ“, „Народна армия“, „Равенство“, „Литературна пригурка на Работнически вестникъ“ и въ всички други комунистически издания.

Презъ време на войната издаде първата си сбирка, като номеръ отъ „Хумористичната библиотека „при кн. гоиздателство „Гутенбергъ“. Презъ 1922 год. Смирненски издаде първата си стихотворна сбирка „Да бжде день!“ (издание на кооперация „Освобождение“), която за по-малко отъ година претърпе две издания, днесъ напълно изчерпани. Сега се готви пълно издание на всичкитъ му съчинения.

Христо Смирненски се числѣше отъ края на 1919 год. въ комунистическата партия и умрѣ като комунистъ отъ туберкулоза на 18 юни 1923 год.

Портрета на Анатолий Франсъ

отпечатанъ на хубавъ бѣлъ картонъ се продава въ книжарница Т. Ф. Чи-певъ, Булев. „Дондуковъ“. Цена 10 л.

Ас. Раздвѣтничевъ

Следъ погребението на Хр. Смирненски

Зеленитъ клепки на лѣтната вечерь сж нежно замрежени съ капки и цвѣтъ...
Замаянъ отъ звѣна на вопли и речи азъ бавно се връщамъ въвъ черния градъ.

Край менъ отминаватъ другаритъ вкупомъ съсь сини рубашки и мрачни лица — и сецамъ какъ моята скръбъ се пречупва презъ хиляди прости и нежни сърца.

Ахъ, кой пакъ за подвигъ и бранъ ще ни стопли?
Ахъ, кой ще посипе стоцвѣтни лжчи? ...
Въ душата ми сбиратъ се сълзи и вопли,
въ душата ми твоята пѣсенъ звучи ...

Христо Смирненски

къмъ животворящия изворъ

Изкуството, като най-висша проява на творческия човѣшки гений, не би могло да остане по-далечъ отъ величавитъ устреми на човѣчеството — проявени еднакво въ областта на духовната и материална култура и целящи въ своята съвкупностъ преустройството на живота. Напротивъ следвайки неговия победоносенъ ходъ на разрушение и градежъ, изкуството се явява не само неговъ вѣренъ изразителъ, но и най-пригодно средство за културно пробуждане на маситъ. — И наистина, изкуството на последнитъ нѣколко години е най-ярка илюстрация за това: — Едно изкуство носещо бележитъ на два свѣта — единъ, който залъзва и други, който изгрѣва средъ яркитъ сияния на бждещето! Два свѣта — агонизиращия свѣтъ на стария човѣкъ и раждащия се новъ свѣтъ на свободния човѣкъ, скжсаль съ рутината на „славното минало“ . . . — Личността, която бѣ потопила своя разумъ въ мъжното море на гипотезитъ и парадокситъ — бѣ гайки отъ огъня на живота, изпълнена съ таенъ смугъ, останала разочарована отъ културата и цивилизацията на стария свѣтъ започна да надава тревожни викове. . . Въ това начало на агония развиващия се капитализмъ и нанесе последния ударъ, като я тласна въ бездната на нищетата. Тамъ последнитъ човѣци отъ стария свѣтъ, вързани за миналото, трѣбваше да изживеятъ своя трагизмъ — да спасаватъ миналото (!) — съ всичко, най-вече съ своето изкуство — тѣ чувстваваха само своето подхлъзване въ пропастьта — обаче разжженото имъ съзнание бѣше далечъ да обхване остригъ обществени и икономически противоречия, наслоени отъ вѣковетъ. Само надигащата се социална вълна отъ извора на новия свѣтъ можа да ги уплаши! Настрѣхнали отъ ужаса на своя край, затворени въ своитъ кули — бѣгълци отъ живота, тѣ съ тъмна тревога въ душата си, търсейки „вѣчната красота“ вънъ отъ кипналитъ вълни на живота, ослѣпѣли за свѣтлината, тѣ убиваха своето изкуство — своя животъ . . . Но безспирния токъ на битието не престава никога да тече — его че изъ руинитъ на стария свѣтъ, който се погребва самъ въ своитъ противоречия възраства новия свѣтъ, опръсканъ отъ живата струя на справедливостта и напоенъ отъ топлината на едно живо социално чувство. То разсвѣтва въ глѣбинитъ на живота, дето смели борци призоваватъ всички паднали и захвърлени въ низинитъ на живота, къмъ нови пѣтища, къмъ новъ животъ. — Така настѣпватъ днитъ на едно ново изкуство, което съ право би могло да се нарече човѣшко, защото въ всичкитъ му проявления свѣти човѣчността — отърсена отъ всъкакъвъ фалшъ и окраски. Настѣпватъ днитъ на едно творчество, което има вече за свой основенъ стимулъ моментната реалностъ, жизнената правда. Живота на колектива трѣбваше да се прелитва въ хиляди форми, къмъ него трѣбваше всѣкой творецъ да прислони душата си, да слѣе своя трепетъ съ голѣмото пулсираще сърце на многоликитъ тѣлпи. Тамъ, срдъ голѣмия огънь на живота трѣбваше всѣко творчество да на-

мери своя животворящъ изворъ своето първично зачевание. . . И докато въ другитъ страни този изворъ бѣ откритъ много по-рано благодарение нарастналото съзнание у маситъ, у насъ едва въ последнитъ години се явиха по-смѣли опити отъ тоя родъ. Измежду малцината, които имаме, навѣрно палмата на първенство се пада на Христо Смирненски единъ отъ най-таланливитъ и непосредствени поети на нашата страна. Ние не говоримъ така, защото той е вече отминалъ въ свѣта на покойницитъ, следъ като разкъса душата си заради своитъ бездомни братя. Ние само можемъ съ болка на душата си да посочимъ красивитъ цвѣтъ, които нѣма да овѣхнатъ, защото сж откъснати отъ живата рана на сърцето му. Той не бѣше отъ оная „плеада поети“ въ чиито сърца не горѣше живецьтъ на твореца, въ чиито творби не свѣтеше мжката на поета. Той беше далечъ отъ своитъ събрата, които създадоха една поезия, колкото книжна, толкова студена и бездушна. Остъръ студъ бѣше стисналъ въ своитъ ледени пипала тѣхнитъ плахи сърца, неопърлени отъ пламъка на живота. Огроменъ полипъ бѣше изсмуквалъ кръвта изъ сърцата имъ и тѣ трѣбваше да творятъ, да пишатъ, но не и съ своята кръвь, затова и тѣхнитъ творби оставаха по пѣтя имъ, като застинали мъртавци. Хр. Смирненски бѣ единъ поетъ на страданияето и купнежа по свобода и справедливостъ на безименнитъ тѣлпи, които хвърлени въ огнената пещъ на живота, творятъ неговитъ блага. Неговитъ пѣсни сж източени направо отъ вълнитъ на живота — отъ сблъскването съ оная жива реалностъ, която кондензира въ себе си есенцията на битието. Неговия творчески пѣтъ се набелѣзваше отъ собствената му болка — защото първи се вслуша въ жадния викъ на стенещитъ тѣлпи въ които пѣе мжката на човѣка. Навлязълъ въ самото сърце на голѣмия градъ, слѣлъ своя животъ съ тоя на хиляди души отвъргнати и поразени отъ живота. . . Съ прозрението на дълбокъ поетъ той долавя ужасната истина, която се крие въ живота на жаднитъ тѣлпи. Стихотворението „Ний“ е трогателна изповедъ за това. Въ него най-ярко прозира отчуждеността на тѣлпитъ отъ благата и красотитъ на живота:

Ний всички сме деца на майката земя
„Но чужда е за насъ кърмящата и грѣдъ“ или

„Ний блѣдни смъртници — родени за животъ“. И наистина, какво е животъ за тѣлпитъ? — Единъ далеченъ миражъ, къмъ който протѣгатъ безпомощно рѣце, захвърлени въ чернитъ пожари на своето страдание . . . И не това ли тъмно страдание на безликитъ тѣлпи носи поета въ себе си, то се вплита, като стоманена жица въ неговата поезия, която свѣти въ своята болка и звѣни въ устрема си да разкъса веригитъ на мрака и нищетата. Само тъй може да крепне великата вѣра на поета въ тържеството на удушната правда, за която той е, може би, първата саможертва принесена съ едно трогателно примирение: „И мълчаливъ и блѣдъ средъ